

KÚRIA

Bfv.I.934/2016/5. szám

A Kúria Budapesten, a 2016. év november hó 22. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A szolgálati visszaélés büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben **a szerződéses főtörzsőrmester III. rendű** terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsának 43(III.)Kb.933/2014/44. számú, valamint a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.101/2015/5. számú ítéletének III. rendű terheltre vonatkozó részét megváltoztatja,

III. rendű terheltet az ellene kisebb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés vétsége [1978. évi IV. törvény 319. § (1), (2) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti,
az ellene 24 rendbeli tulajdon elleni szabálysértés [2012. évi II. törvény 177. § (1) bekezdés c) pont] miatt indult eljárást megszünteti.

Egyebekben a megtámadott határozatokat III. rendű terheltre vonatkozó részében hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2015. augusztus 12. napján kihirdetett 43(III.)Kb.933/2014/44. számú ítéletével a szerződéses főtörzsőrmester III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki magánokirat-hamisítás vétségében [1978. évi IV. törvény 276. §] és kisebb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés vétségében [1978. évi IV. törvény 319. § (1) és (2) bekezdés]; ezért megrovásban

részesítette. Rendelkezett továbbá a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

A védelmi fellebbezés alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a 2016. február 10. napján meghozott 6.Kbf.101/2015/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének III. rendű terhelte vonatkozó részét helybenhagyta.

A jogerős ügydöntő határozatok ellen a III. rendű terhelte meghatalmazott védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontjára hivatkozva.

Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok törvénysértően állapították meg védenca bűnösségét, mivel az irányadó tényállás szerint a terhelte parancsnoka parancsát teljesítette. A parancssal kapcsolatban a Magyar Honvédségről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Mht.) vonatkozó rendelkezéseire utalt, kiemelve az 51. § (1) bekezdését, mely szerint a katona szolgálat teljesítése során köteles végrehajtani a parancsot, kivéve, ha azzal bűncselekményt követne el, és álláspontja szerint az irányadó tényállásból is megállapíthatóan a szolgálati időben, szolgálati helyen, szolgálati viszony alatt az előljárótól érkező, kifejezett munkaviszonnyal összefüggésben elhangzó kijelentés, amely a munkaviszonnyal összefüggő rendelkezést tartalmazott, parancs volt; ezt a parancsot a III. rendű terhelte jogosan nem tagadhatta meg, miután tudata nem fogta át, hogy ezzel bűncselekményt követ el.

A magánokirat-hamisítás kapcsán pedig megítélése szerint az eljáró bíróságoknak vizsgálniuk kellett volna, hogy amennyiben védenca tudata eshetőlegesen át is foghatta az okirat-hamisítást, úgy reálisan számíthatott-e az esetleges parancsmegtagadással kapcsolatban büntetőjogi szankciókra, emellett a bűncselekmény elkövetési magatartásának jellegéből adódóan a magánokirat-hamisítás kizárólag szándékosan követhető el, az elkövető tudatának át kell fognia a felhasználás jogtalanságát is.

Ezért elsődlegesen azt indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárásra, másodlagosan pedig azt, hogy a Kúria a terhelte az ellen emelt vád alól bűncselekmény hiányában mentse fel.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt részben alaposnak találta.

Álláspontja szerint törvénysértően állapították meg az eljáró bíróságok a III. rendű terhelte bűnösségét hűtlen kezelés vétségében, mivel a szabálysértési cselekményeket értékegybefoglalással minősítették bűncselekményként, ezért vizsgálniuk

kellett volna, hogy az annak alapjául szolgáló szabálysértések nem évültek-e el.

Megítélése szerint - figyelemmel a BKv 87. vélemény 3. pontjában foglaltakra is - valamennyi, a bűncselekmény alapjául szolgáló szabálysértés elévült az elsőfokú bíróság ítéletének meghozataláig.

Ugyanakkor kiemelte, hogy a parancs bűncselekmény elkövetésére vonatkozó jellege a tényállás alapján egyértelműen felismerhető volt, így azzal III. rendű terhelt büntetőjogi következmények nélkül szembehelyezkedhetett volna, így a bíróságok a büntető anyagi jog megsértése nélkül állapították meg a terhelt bűnösségét a magánokirat-hamisítás vétségében.

Ezért arra tett indítványt, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat változtassa meg, a terheltet az ellene hűtlen kezelés vétsége miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában mentse fel, a szabálysértési eljárást pedig szüntesse meg, és miután a terhelttel szemben az eljáró bíróságok megrovást alkalmaztak - a bűnösség szűkülése ellenére - a joghátrány mérséklésére nincs törvényes lehetőség, egyebekben tartsa azokat hatályban.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 423. § (4) bekezdésében írtaknak megfelelően a felülvizsgálati indítványban megjelölt okra figyelemmel bírálta felül, emellett tekintettel volt ugyanezen törvényhely (5) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező esetleges eljárási szabálysértésekre is.

Ilyen eljárási szabálysértést azonban egyik bíróság eljárásában sem észlelt.

A Be. 416. § (1) bekezdés - indítványozó által felhívott - a) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésévek került sor, a b) pont szerint pedig a felülvizsgálat lehetősége megnyílik, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályainak megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

A Kúria a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel - ugyan eltérő indokok alapján - a felülvizsgálati indítványt megalapozottnak találta a terhelt terhére megállapított hűtlen kezelés vétsége kapcsán.

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, és a felülvizsgálati indítványban ez a tényállás nem támadható.

Erre figyelemmel a Kúria a megállapított tényálláshoz még annak esetleges megalapozatlansága esetén is kötve van, és a felülvizsgálat során a vitatott jogkérdések kizárólag az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálhatók el.

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a volt alezredes I. rendű terhelt korábbi alárendeltjét, a szerződéses főtörzsőrmester III. rendű terheltet arra utasította, hogy feleségét 2010. március 23-a és 2013. április 16-a között - összesen 24 alkalommal - ...-ról a hivatali gépkocsival egészségügyi ellátás céljából rendszeresen ...-re szállítsa, és rábírta arra is, hogy a gépkocsi magáncélú igénybevételének leplezése céljából ezeket az utakat a menetleveleken ...--...-... útvonalként tüntesse fel. III. rendű terhelt az utasítást végrehajtotta, és a hamis tartalmú menetleveleket az alakulat műszaki ellenőrző állomásán leadta, ezáltal felhasználta. A személygépkocsi jogtalan igénybevételével 153.352 forint vagyoni hátrányt okozott a Magyar Honvédségnek.

Az ítéleti tényállás ugyan pontosan megjelölte az egyes részcselekmények elkövetési időpontját, azonban kétségtelenül nem részletezte külön-külön az egyes utazások során okozott vagyoni hátrányt.

Az ítéletének indokolásában (26. oldal utolsó bekezdés) azonban az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, hogy a III. rendű terhelt kezelésében 2009. március 9. és 2013. május 2. napja közötti időtartamban volt a kérdéses szolgálati személygépkocsi, és a hűtlen kezelést ezzel a rábízott járművel valósította meg. A jogi indokolás körében (ítélet 39. oldal 2. bekezdés) pedig azt is rögzítette, hogy az egyes igénybevételekkel okozott vagyoni hátrány egyetlen alkalommal sem nem haladta meg a szabálysértési értékhatárt, és érték-egybefoglalással állapította meg, hogy a vagyoni hátrány mértéke a bűncselekményi értékhatárt elérő 153.352 forint.

A Kúria töretlen gyakorlata szerint az irányadó tényálláshoz tartozik a jogerős határozat bármely részében szereplő minden tény, amelyik az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős, ezért a Kúria a fenti tényeket is a tényállás részének tekintette.

A fentiekből következően az egyes részcselekményekkel okozott vagyoni hátrány nem haladta meg az azok elkövetésekor hatályos szabálysértési értékhatárt, és külön-külön valamennyi szabálysértésnek minősült.

A cselekmények tizenegy elkövetésének idején - a 2010. március 23.

és 2012. március 27. napja közötti időszakban - a szabálysértésekről szóló 1999.évi LXIX. törvény volt hatályban, amelynek 157. § (1) bekezdés c) pontja rendelkezett úgy, hogy szabálysértésnek minősül a húszezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelés. E törvény (6) bekezdése - ami 2010. augusztus 19. napján lépett hatályba - pedig úgy rendelkezett, hogy az okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdésben meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el.

Mivel a tényállásban rögzített szabálysértések közül öt 2010. augusztus 19. előtt elkövetett, ezek kapcsán eleve nem lett volna helye érték-egybefoglalásnak.

A 2010. augusztus 19. napját követően elkövetett szabálysértések kapcsán azonban ez a szabály irányadó volt, mivel a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló és 2012. április 15. napjától hatályos 2012. évi II. törvény (továbbiakban Szabs.tv.) 177. § (1) bekezdés, 177. § (1) bekezdése c) pontja szerint ugyancsak akként rendelkezik, hogy tulajdon elleni szabálysértést valósít meg, aki ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést követ el, és a (6) bekezdés szerint az okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából ugyancsak érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdésben meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el.

Az első fokon eljáró törvényszék ugyan a 2012. szeptember 4-étől kezdődő jogtalan igénybevételek kapcsán állapította meg ugyan a vagyoni hátrány összegét, azonban a tényállás ezt megelőző részében a 2010. március 23-ától 2013. április 16-áig megvalósított valamennyi, összesen 24 alkalommal történt elkövetést szerepeltette. Így a Kúria ezt tekintette irányadónak.

Ennek megfelelően az érték-egybefoglalás kapcsán az egyes szabálysértések közül a 2010. augusztus 19. napját követően - a tényállás szerint 2011. november 29. és a 2013. április 16. között elkövetettek - vehetőek figyelembe. Azonban ezek elkövetése között nyilvánvalóan több mint egy év telt el, így emiatt nem lett volna helye az ebben az időben elkövetett valamennyi cselekmény kapcsán sem érték-egybefoglalásnak.

2011. november 29. és a 2012. október 3. napja között azonban nem telt el egy év, és erre az időszakra összesen tizenkét részecselekmény esett, ahogy 2013. február 11. és 2013. április 16.

napja között sem, amikorra hét szabálysértési cselekmény esett.

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 11. § (7) bekezdése, ahogy a Szabs. tv. 6. § (6) bekezdése szerint sincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak a cselekmény elkövetésétől számított két év elteltével.

Ahogy arra a Kúria Legfőbb Ügyészség által is felhívott BKv 87. számú kollégiumi véleményében is rámutatott, a szabálysértések bűncselekményi minősítése céljából történő érték-egybefoglalására kizárólag olyan szabálysértések kapcsán ad lehetőséget, amelyeknek - mint szabálysértéseknek - a büntethetősége elévülés folytán nem szűnt meg.

Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát 2015. augusztus 12. napján hirdette ki.

Miután a terhelt által elkövetett legutolsó szabálysértési cselekmény elkövetési időpontja 2013. április 16. napja, legkésőbb 2013. április 15. napján - azaz az ítélet meghozatala előtt - valamennyi szabálysértés elévült, ezért egyetlen cselekmény kapcsán sem volt helye érték-egybefoglalásnak.

Téves a törvényszék jogi indokolásában az érték-egybefoglalás kapcsán a folytatólagosságra utalás is.

Érték-egybefoglalásnak az egy éven belül elkövetett szabálysértési cselekmények kapcsán van helye, függetlenül a sértettek azonosságától vagy különbözőségétől; a folytatólagosság törvényi egysége azonban kizárólag büntetőjogi kategória, és abba a Btk. 6. § (2) bekezdése és az 1978. évi IV. törvény 12. § (2) bekezdése szerint is csak bűncselekmények tartozhatnak, feltéve, hogy az elkövető az ugyanolyan bűncselekményt egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközökben többször követ el.

Így a folytatólagosság a szabálysértések kapcsán nem teremthet egységet.

A felülvizsgálati indítványnak a magánokirat-hamisítási cselekmény kapcsán kifejtett érvei azonban nem foghattak helyt.

A törvényszék ítéletének indokolásában helytállóan hivatkozott arra, hogy a terhelt felmentésére a parancs, mint büntethetőséget kizáró ok miért nem volt alkalmazható.

Erre vonatkozó érveit a Kúria kiegészíti a következőkkel:

Az elkövetéskor hatályban volt 1978. évi IV. törvény 123. § (1) bekezdése szerint valóban nem büntethető a katona a parancsra

végrehajtott cselekményért, kivéve, ha tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el.

Az indítványozó által felhívott törvény, a Hvt. 80. § p) pontja szerint a parancs meghatározott szolgálati tevékenység vagy feladat végrehajtására irányuló, személyre vagy személyek egyértelműen meghatározott körére vonatkozó szóban, írásban vagy egyéb más módon kifejezett akaratnyilvánító rendelkezés. A parancsot adó katona pedig a parancsáért felelősséggel tartozik.

A hivatkozott rendelkezés szerint azonban a katona a szolgálat teljesítése során sem köteles végrehajtani az előljáró parancsát, ha azzal bűncselekményt követne el.

A katona a paranccsal tehát szembeszegülhet, ha felismeri, hogy annak teljesítésével bűncselekményt valósít meg.

Az, hogy a parancs végrehajtója felismerte: a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, akkor állapítható meg, ha a parancs bűncselekményre vonatkozó jellege nyilvánvaló.

Ez pedig az adott ügyben egyértelműen megállapítható; Odrobina Attila III. rendű terhelt tisztában volt azzal, kit szállít és hová, így az általa felhasznált okiratok valótlan tartalmúak.

Az 1978. évi IV. törvény szerint pedig a büntethetőséget kizáró ok nem állapítható meg, ha a katona tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el; amennyiben a felismerés ellenére a parancsot teljesíti, tettesként kell felelősségre vonni.

Büntetlenséget eredményezhet a tévedés is; nem büntethető a katona, ha azért nem ismeri fel a parancs jogellenességét, mert az elkövetéskor valamely tényről nem volt tudomása.

A felülvizsgált ügyben azonban ilyen tényre utaló adat sem merült fel, így ez a büntethetőséget kizáró ok sem volt megállapítható.

Miután a terhelt a kötelezettsége teljesítésének bizonyítására a hamis magánokiratokat fel is használta, bűnösségének megállapítása az 1978. évi IV. törvény 276. §-a szerinti magánokirat-hamisítás vétségében megalapozott és törvényes.

Az a körülmény, hogy a III. rendű terhelt szolgálati időben, szolgálati helyen, szolgálati viszony alatt egy előljárótól érkező, kifejezett munkaviszonnyal összefüggő utasítás kapcsán valósította meg a bűncselekményt, a joghátrány alkalmazása során értékelhető.

A Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja

és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor.

A Kúria ezért - a Be. 424. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva - a megtámadott határozatoknak a III. rendű terheltre vonatkozó részét megváltoztatta, és a III. rendű terheltet bűncselekmény hiányában az ellene kisebb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés vétsége [1978. évi IV. törvény 319. § (1), (2) bekezdés] miatt emelt vád alól a Be. 331. § (1) bekezdése alapján - figyelemmel a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontjára - felmentette.

A Be. 337. § (1) bekezdésére figyelemmel megállapította, hogy a terhelt terhére megállapított vagyon elleni cselekmények helyesen az 1999. évi LXIX. törvény 157. § (1) bekezdés c) pontja, illetve a Szabs.tv. 177. § (1) bekezdés c) pontja szerinti tulajdon elleni szabálysértések, és azok elévülésére figyelemmel ezek miatt az eljárást az 1999. évi LXIX. törvény 84. § (1) bekezdés g) pontja, illetve a Szabs. tv. 83. § (1) bekezdés h) pontja alapján megszüntette.

A terhelt terhén fennmaradó magánokirat-hamisítás vétsége miatt a joghátrány alkalmazása nem mellőzhető.

Mivel vele szemben a megtámadott határozatok szerinti joghátrány - a megrovás - a legenyhébb intézkedés, annak mérséklésére további törvényes lehetőség nincs, a Kúria a megtámadott határozatokat a III. rendű terheltre vonatkozó részükben a Be. 426. § alapján hatályában fenntartotta.

Megjegyzi a Kúria azt is, hogy a magánokirat-hamisítás vétsége helyesen folytatólagosan elkövetettnek minősül, tekintettel arra, hogy a terhelt az egyes részecselekményekkel ugyanazt a bűncselekményt valósította meg, azonos sértett sérelmére, rövid időközökben, egységes akaratelhatározással. Miután azonban - ahogy a fentiekben a Kúria már kifejtette - a Be. 423. § (4) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálat célhoz kötött, a terhelt javára bejelentett indítvány alapján nincs helye a megtámadott határozat terhére történő megváltoztatásának. Emellett a törvényt sértő minősítés egyébként sem alapozná meg a felülvizsgálatot, miután az nem eredményezett törvényt sértő joghátrányt.

A Kúria ítélete elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki. Az ismételt indítvány benyújtásával összefüggő tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel.

Budapest, 2016. november 22.

Dr. Mészár Róza s.k. a tanács elnöke, Dr. Csák Zsolt s.k. előadó
bíró, Dr. Soós László s.k. bíró

A kiadmány hitelével:
TóthLné
bírószági tisztviselő